

TOWARZYSTWO AZJI I PACYFIKU

AZJA – PACYFIK

ROCZNIK

TOM I (1998)

wydawnictwo
adam marszałek

Toruń 1998

RADA PROGRAMOWA
Krzysztof Gawlikowski (przewodniczący),
Władysław Góralski, Kazimierz Starzyk

REDAKCJA
Sławoj Szynkiewicz (redaktor naczelny),
Elżbieta Potocka (sekretarz Redakcji), Janusz Kowalski

Tłumaczenie streszczeń
Jacek Potocki

Tom ukazuje się dzięki pomocy Komitetu Badań Naukowych oraz
Fundacji Banku Rozwoju Eksportu

© Copyright by Wydawnictwo Adam Marszałek
© Copyright by Towarzystwo Azji i Pacyfiku

ISBN 83-7322-355-X

ISSN 1643-692X

Redakcja zaprasza badaczy, szczególnie młodszych, do współpracy.
Maszynopisów niezamówionych i niezaakceptowanych do druku Redakcja nie odsyła.

ADRES REDAKCJI
Instytut Studiów Politycznych PAN, ul. Polna 18/20
00-625 Warszawa, fax (022) 825-21-46

ADRES REDAKTORA NACZELNEGO
Instytut Archeologii i Etnologii PAN, Al. Solidarności 105
00-140 Warszawa, tel. (022) 620-28-81
e-mail: szynk@iaepan.edu.pl

Prenumeratę prowadzi Towarzystwo Azji i Pacyfiku. Zamówienia prosimy kierować na adres Redakcji. Prenumeratorzy otrzymują zniżkę 10% ceny katalogowej (20 zł). Pierwsza wpłata może obejmować tomy nr 1 i 2. Prenumerata zagranicę wyższa o 100% plus koszty przesyłki. Wpłaty prosimy kierować na konto Towarzystwa: PKO S.A. VII Oddział w Warszawie, Al. Witosa 31, nr 12401109-10016646-2700-401112-0002.

The cost of annual subscription (one issue) is US \$23.00, including postage. Payments should be sent to Asia-Pacific Society: Towarzystwo Azji i Pacyfiku, Warszawa, Polna 18/20, account: PKO S.A. VII O/Warszawa, Witosa 31: 12401109-10016646-2700-401112-0002.

Łamanie, przygotowanie do druku
Obsługa Wydawnictw „ŁAM” s.c. tel. (0-56) 662-37-22

Wydawnictwo Adam Marszałek • 87-100 Toruń, ul. Przy Kaszowniku 37
tel. (0-56) 660 81 60, tel./fax (0-56) 62 322 38, e-mail: info@marszalek.com.pl
Drukarnia nr 1 • 87-148 Łysomice, ul. Warszawska 52, tel. (0-56) 659 98 96

AZJA – PACYFIK

Treść zeszytu

ARTYKUŁY

<i>Krzysztof Gawlikowski</i>	Problem praw człowieka z perspektywy azjatyckiej.	9
<i>Karin Tomala</i>	Chiny a prawa człowieka.	53
<i>Krzysztof Karolczak</i>	Japońska demokracja — <i>tatemaie</i> czy <i>honne</i> ?.	67
<i>Krzysztof Jasiecki</i>	Reformy strukturalne w Japonii u progu XXI wieku	77
<i>Władysław Góralski</i>	Założenia i kierunki polityki zagranicznej Japonii	101
<i>Bohdan Kikolski</i>	Plany rozwoju gospodarczego Chin	131
<i>Kazimierz Starzyk</i>	Elementy zagranicznej polityki ekonomicznej Chińskiej Republiki Ludowej — implikacje dla Polski	161
<i>Jarosław Grzywacz</i>	Wybory prezydenckie w Republice Chińskiej na Tajwanie 1996	183

DZIEDZICTWO AZJATYCKIE

<i>Krzysztof Gawlikowski</i>	Strategie na konflikt i negocjacje. O Sztuce wojny Mistrza Sun.	207
	Reguły wojowania mistrza SUN (Fragmenty)	213

DYSKUSJE I POLEMIKI

<i>Adam W. Jelonek</i>	Ofiary rewolucji Czerwonych Khmerów w Kambodży. Próba obiektywnej oceny.	225
------------------------	--	-----

MATERIAŁY

<i>Nguyen Thanh Giang</i>	Obraz wietnamskiej reformy rolnej w latach 1980-1995	235
<i>Florian Buks</i>	Wybory do władz lokalnych Tajwanu	249
	Statystyka	251

RECENZJE

Waldemar Dziak, Marcei Burdelski, <i>Chiny u progu XXI wieku</i> , Toruń 1997, (K. Tomala)	255
John King Fairbank, <i>Historia Chin, nowe spojrzenie</i> , Gdańsk 1996, (K. Gawlikowski)	259
Romuald Huszcza, <i>Honoryfikatywność; Gramatyka — pragmatyka — typologia</i> , Warszawa 1996, (K. Gawlikowski)	267

Dr Li Zhisui, <i>Prywatne życie przewodniczącego Mao</i> , Warszawa 1996, (K. Gawlikowski)	275
Ewa Pałasz-Rutkowska, Andrzej T. Romer, <i>Historia stosunków polsko-japońskich 1904-1945</i> , Warszawa 1996, (E. Potocka)	286
Red. E. Haliżak, <i>Tajwan w stosunkach międzynarodowych</i> , Warszawa 1997, (J. Kowalski)	293
Omówienia publikacji	297
NOWE KSIĄŻKI	
Bibliografia publikacji dotyczących strefy azji i pacyfiku wydanych w Polsce w latach 1995-1997	315
Nowe wydawnictwa zagraniczne	325
KRONIKA	
Kronika życia naukowego w 1997 r.	337
Stosunki polski z krajami strefy Azji i Pacyfiku w latach 1995-1997	342
NASI AUTORZY	
ABSTRACTS — STRESZCZENIA	
	351

Contents**Papers** . . . . .

<i>Krzysztof Gawlikowski</i>	The question of human rights from an Asian perspective	9
<i>Karin Tomala</i>	China and human rights	53
<i>Krzysztof Karolczak</i>	Japanese democracy — <i>tatema</i> or <i>honne</i> ?	67
<i>Krzysztof Jasiecki</i>	The structural reforms in Japan on the verge of the 21 st century	77
<i>Władysław Góralski</i>	Foundations and trends of Japan's foreign policy	101
<i>Bohdan Kikolski</i>	Plans of the economic development of China	131
<i>Kazimierz Starzyk</i>	The foreign economic policy of the People's Republic of China and its implications for Poland	161
<i>Jarostaw Grzywacz</i>	The presidential elections in the Republic of China on Taiwan in 1996	183

Asian heritage . . . . .

<i>Krzysztof Gawlikowski</i>	Strategies for conflict and negotiations. Sun Tzu's <i>Art of war</i> (introduction and translation of text fragments)	207
------------------------------	---	-----

Debates . . . . .

<i>Adam W. Jelonek</i>	Victims of the Khmer Rouge revolution in Cambodia. An attempt at an unbiased evaluation	225
------------------------	--	-----

Facts and data . . . . .

<i>Nguyen Thanh Giang</i>	Vietnamese agricultural reform in 1980-1995	235
	Local elections in Taiwan	249
	Statistical data	251

Reviews and short notes . . . . .

255

New books . . . . .

315

Polish publications	315
Foreign editions	325

Poland - Asia: academic and political events.	337
--	-----

Notes on contributors	347
Abstracts	351

Drogi Czytelniku,

Przedstawiamy Ci nowe i jedyne w Polsce czasopismo naukowe, poświęcone społecznym, politycznym oraz gospodarczym problemom Azji Wschodniej i Południowo-wschodniej. Kierujemy je do tych, którzy — podobnie jak my — wiedzą, lub przewidują, że ten region świata będzie odgrywał coraz ważniejszą rolę w gospodarce i polityce nadchodzącego stulecia. Unia Europejska, do której zmierzamy, stara się o bliskie związki z owym regionem. Aby iść tym śladem potrzeba lepszej znajomości tego obszaru, jego współczesnej specyfiki oraz dziedzictwa, jak również zaakceptowania pluralizmu kulturowego.

Od połowy XIX wieku dominowały w świecie państwa kręgu euro-amerykańskiego. Nie jest to bynajmniej stan niezmienny. Obecnie w Azji rejonu Pacyfiku, jednej z prastarych kolebek cywilizacji, kształtuje się drugie centrum gospodarcze. Dysponuje ono potencjałem ludzkim równym w przybliżeniu krajom cywilizacji zachodniej, coraz bardziej zaawansowanymi technologiami, rosnącymi zasobami finansowymi i szybko zbliża się swoim poziomem oraz stylem życia do społeczeństw europejskich, nie tracąc swojej tożsamości. Tworzy się w ten sposób potężny ośrodek cywilizacji współczesnej jako element nowego policentrycznego układu sił, w którym dawną dominację jednej strony zastępują stosunki partnerskie.

Procesy globalizacji życia gospodarczego i pogłębiających się współzależności mają swe wielorakie konsekwencje, także dla Polski. Otwarte społeczeństwa będą coraz bardziej podatne na wpływy i bodźce zewnętrzne, a decyzje podejmowane przez kraje nie należące do cywilizacji zachodniej, oraz wydarzenia w nich się rozgrywające, będą odbijać się coraz wyraźniej na naszym życiu. Europa przeżywa od kilku dziesięcioleci procesy amerykanizacji, lecz same Stany Zjednoczone zaczynają już doświadczać azjatyzacji, która i do nas zaczyna docierać. Będziemy ją odczuwać w sferze kultury, ideologii i obyczajów życia codziennego.

Perspektywa ta nie powinna budzić obaw, ponieważ proces ów będzie wzbogacać nasze życie, tak jak stało się to już niepostrzeżenie w sferach kulinarnej, medycznej, czy sportowej. Kultury azjatyckie oparte są na zasadach współpracy oraz solidarności, podczas gdy cywilizacja zachodnia, obok apoteozy walki i konkurencji, promuje też prawo, demokrację i godność jednostki, co stwarza szanse owocnego dialogu i przepływu idei. Wymaga to jednak umiejętnej adaptacji do coraz bardziej pluralistycznego i integrującego się świata.

Myślmy obecnie o przystosowaniu się do Europy Zachodniej, która sama zaczyna dostosowywać się do współżycia z nową potęgą w Azji, coraz konsekwentniej ową współpracę instytucjonalizując. Dlatego powinniśmy wiedzieć więcej o krajach i ludach, które zaczynają wywierać wpływ na nasze losy. Temu celowi ma służyć nasze pismo. Będziemy starali się informować o wydarzeniach i procesach tam zachodzących. Zamierzamy koncentrować się na teraźniejszości Azji, nie zapominając o jej korzeniach, aby z tą wiedzą wejść w XX wiek.

Chcemy być czytani przez przedstawicieli wielu zawodów, w tym również przez praktyków i teoretyków polityki i gospodarki. Zwracamy się do wszystkich o uczestnictwo w redagowaniu pisma, zarówno autorskie, jak też przez nadsyłanie propozycji oraz uwag krytycznych.